

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Етнопсихологія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Гунбіна Анна Іванівна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом одного семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 48 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 24 год. практичних занять), 102 год. становить самостійна робота. Для заочної форми навчання 16 год. становить контактна робота з викладачем (8 год. лекцій, 8 год. практичних занять), 134 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Соціальна робота"
Передумови для вивчення дисципліни	Загальна та вікова психологія
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Формування у студентів цілісного уявлення про соціально-психологічні феномени, зокрема ті, що стосуються формування етносів та їх ментальності, закономірності їх взаємодії, взаємовпливу та розвитку культури і національного характеру

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Етнопсихологія та її теоретичні концепції

Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи. Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Тема 2 Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію

Психологічна сутність основних понять етнопсихології: етнос, нація, психічний склад, етнічні стереотипи, етнічні конфлікти, національний характер, етноцентризм тощо. Місце окремих факторів у формуванні особливого психічного складу етносу. Фактори, що сприяють етногенезу (територія, суспільне виробництво, світосприйняття, кривість, мова, релігія). Психологічний фактор етногенезу. Психологічні функції етнічного колективу. Поняття етнічної спільності, етнічної групи, особливості їх внутрішніх процесів із психологічної точки зору. Види етнічних процесів. Психічний склад етносу. Розуміння етнічної культури як адаптації. Специфічні та неспецифічні захисні механізми етносу. Поняття свідомого та позасвідомого в етнопсихології. Колективні та соціальні установки. Етнічні константи. Етнічна картина світу. Визначення поняття «ментальність». Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності, їх головні функції. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Психологічна характеристика національного характеру. Поняття маргінальності в етнопсихології. Причини маргіналізації. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва. Соціально-психологічна та культурологічна сутність нації. Поняття «національний характер», його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).

Тема 3 Сутність і структура етнічних спільнот

Поняття етносу. Ознаки етносу. Нація як велика соціальна група. Психологія нації. Структура психології нації. Смыслоутворювальні і динамічні компоненти психології нації. Національний характер, його особливості. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Національний склад розуму. Національні почуття і настрої. Особливості формування національних почуттів. Національні традиції і звички. Структура національно-психологічних особливостей. Специфіка прояву мотиваційно-фонових особливостей. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Властивості національної психології. Специфічні функції національної психіки. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості.

Тема 4 Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія

Різновиди етнічних стереотипів. Соціальна та каузальна атрибуція. Сутність етнічних стереотипів. Етнічні стереотипи як складова соціальних стереотипів. Визначення та походження поняття «стереотип». Основні соціальні функції стереотипів. Визначення поняття «етностереотип». Методи вивчення етнічних стереотипів (методика «вивчення семантичного диференціалу», методика «багатоскладової ідентифікації»). Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація). Етноцентризм, його ознаки та умови виникнення. Етноцентризм та націоналізм. Роль засобів масової інформації у формуванні стереотипів. Національні особливості комунікації як семіотична проблема. Зв'язки етнічної групи з навколишньою природою (стереотипи навколишньої природи). Зв'язки етнічної групи з її культурним оточенням (символи соціального оточення «культурний шок», симптоми «культурного шоку» негативні та позитивні сторони «культурного шоку»). Міграція і міжкультурна взаємодія. Механізми та рівні соціально-психологічної адаптації мігрантів. Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури. Жести й міміка як культурні феномени. Особливості знайомства, звернення, привітання у різних народів та їх урахування в міжетнічному спілкуванні. Ділове листування, телефонні розмови, відправлення телеграм і факсів. Подарунки закордонним діловим партнерам. Діловий етикет у різних країнах.

Тема 5 Механізми міжгрупового сприйняття та детермінанти етнічної поведінки

Міжетнічна взаємодія. Види етнічної взаємодії. Форми міжетнічної взаємодії. Етноцентризм як певна структура менталітету людини. Показники етноцентризму. Теорія етноцентризму У. Самнера. Патологічний етноцентризм. Шляхи подолання етноцентризму. Соціальна установка як специфічний вид фіксованої установки. Національна установка, її особливості. Міжетнічні стереотипи як різновид соціальних стереотипів. Характеристики міжетнічних стереотипів. Види міжетнічних стереотипів. Механізми формування стереотипів. Умови формування міжетнічних стереотипів. Функції міжетнічних стереотипів. Етнічні символи. Функції символів. Механізми етнічної символізації. Міжетнічні відносини. Класифікація міжетнічних відносин. Класифікація етапів розвитку міжетнічних відносин. Тип міжетнічних відносин Р. Парка. Тип «завоювання і домінування». Тип «створення колоній». Тип «завоювання етносу». Процеси взаємодії етнічних спільнот. Колоніалізм як тип міжетнічних взаємовідносин. Характеристики колоніальної ситуації. Фактори, що обумовлюють реакцію і поведінку завойованого народу у колоніальній ситуації. Основа влади колонізаторів. Специфіка влади завойованої країни. Теорія цивілізаторського впливу на колонії. Предмети сприйняття у взаємовідносинах колонізаторів і завойованого народу. Цілі колонізації.

Тема 6 Особливості акультурації та культурної адаптації

Поняття етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Основа базових культурних тем – етнічні константи. Етнічна картина світу. Характеристики поняття етнічної картини світу. Особливості акультурації. Теоретичні підходи до вивчення феномену акультурації. Підхід, який вивчає акультурацію з позиції соціальної ідентифікації. Підхід, який вивчає акультурацію з точки зору наuczіння культурі. Підхід, який вивчає феномен акультурації з точки зору стресу і способів його подолання. Моделі опису змін культурної ідентичності особистості, що викликані процесом акультурації. Процес адаптації мігрантів до нової культури. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Психологічні ознаки феномену культурного шоку. Стрес акультурації. Стратегії міжкультурної адаптації. Фактори вибору стратегії культурної адаптації. Етнічна меншина. Етнічна більшість. Види груп меншин. Наслідки тривалого перебування у статусі меншин. Ознаки маргінальної людини. Фази життєвого шляху маргінальної людини. Стратегії адаптації маргінальних особистостей і груп. Поняття міжетнічної напруженості. Характеристики міжетнічної напруженості. Фази міжетнічної напруженості. Характеристики поняття міжетнічного конфлікту. Стадії протікання міжетнічних конфліктів. Фактори виникнення міжетнічних конфліктів. Види міжетнічних конфліктів. Мотиви міжнаціональних конфліктів. Тероризм як заздалегідь обдумане, політично вмотивоване насильство. Загальні ознаки тероризму

Тема 7 Етнопсихологія українців

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 8 Етнопсихологія росіян та євреїв

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 9 Етнопсихологія англійців та американців

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 10 Етнопсихологія німців та французів

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 11 Етнопсихологія італійців та іспанців

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 12 Етнопсихологія китайців та японців

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Уміти відстоювати власну позицію та розуміти результати досліджень та сучасні уявлення про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної етнопсихології
-----	--

PH2	Використовувати методи етнопсихології для дослідження навколишнього світу і для пошуку соціально-психологічних резервів удосконалення діяльності в різних сферах соціальної практики, побудови конструктивних взаємовідносин, вирішення практичних соціальних проблем.
PH3	Аналізувати процеси формування етносів, закономірності їх взаємодії, взаємовпливу та розвитку культури і національного характеру

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

CH1	ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
CH2	ФК7 Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.
CH3	ФК11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

8. Види навчальних занять

<p>Тема 1. Етнопсихологія та її теоретичні концепції</p> <p>Лк1 "Етнопсихологія та її теоретичні концепції" (денна)</p> <p>Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи. Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.</p>

Лк1 "Етнопсихологія та її теоретичні концепції" (заочна)

Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи. Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Пр1 "Етнопсихологія та її теоретична концепція" (денна)

Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи. Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Пр1 "Етнопсихологія та її теоретичні концепції" (заочна)

Мета, зміст, методи навчання та регламент навчальної дисципліни. Етнопсихологія та інші галузі знань (етнографія, демографія, антропологія, культурологія, історія, соціологія, фольклористика). Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Гуманістична та прикладна спрямованість етнопсихології. Психологічна антропологія. Когнітивна антропологія, соціальна структура і особистість. Культурна обумовленість сприйняття, пам'яті, мотивацій. Інтелект у різних культурах. Сучасні антропологічні теорії культури. Сучасні теоретичні дослідження в етнопсихології - теорія установки, психологія етнічної поведінки. Етнопсихологія в сучасній Україні: основні представники і школи. Методологічні принципи. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методи суміжних дисциплін. Крос-культурне психологічне дослідження. Спостереження (метод «підбору рис», метод «вільного описування»), етнопсихологічні програми (анкетування, опитування). Моделі виміру етнічної ідентичності. Способи виміру соціальної та культурної дистанції. Історичний аспект формування етнопсихологічних методів дослідження. Моделювання. Експеримент. Конкретні експериментальні методики. Вивчення етнічної свідомості та етнічних стереотипів. Використання асоціативного експерименту в етнопсихології. Шкала соціальної дистанції Е. Богардуса та її модифікований варіант. Метод інтерв'ю як засіб побудови моделі етнічних ситуацій.

Тема 2. Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію

Лк2 "Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію" (денна)

Психологічна сутність основних понять етнопсихології: етнос, нація, психічний склад, етнічні стереотипи, етнічні конфлікти, національний характер, етноцентризм тощо. Місце окремих факторів у формуванні особливого психічного складу етносу. Фактори, що сприяють етногенезу (територія, суспільне виробництво, світосприйняття, кривість, мова, релігія). Психологічний фактор етногенезу. Психологічні функції етнічного колективу. Поняття етнічної спільності, етнічної групи, особливості їх внутрішніх процесів із психологічної точки зору. Види етнічних процесів. Психічний склад етносу. Розуміння етнічної культури як адаптації. Специфічні та неспецифічні захисні механізми етносу. Поняття свідомого та позасвідомого в етнопсихології. Колективні та соціальні установки. Етнічні константи. Етнічна картина світу. Визначення поняття «ментальність». Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності, їх головні функції. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Психологічна характеристика національного характеру. Поняття маргінальності в етнопсихології. Причини маргіналізації. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва. Соціально-психологічна та культурологічна сутність нації. Поняття «національний характер», його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).

Пр2 "Поняття про етнос, націю, національну ідею та етнічну психологію" (денна)

Психологічна сутність основних понять етнопсихології: етнос, нація, психічний склад, етнічні стереотипи, етнічні конфлікти, національний характер, етноцентризм тощо. Місце окремих факторів у формуванні особливого психічного складу етносу. Фактори, що сприяють етогенезу (територія, суспільне виробництво, світосприйняття, кривність, мова, релігія). Психологічний фактор етогенезу. Психологічні функції етнічного колективу. Поняття етнічної спільності, етнічної групи, особливості їх внутрішніх процесів із психологічної точки зору. Види етнічних процесів. Психічний склад етносу. Розуміння етнічної культури як адаптації. Специфічні та неспецифічні захисні механізми етносу. Поняття свідомого та позасвідомого в етнопсихології. Колективні та соціальні установки. Етнічні константи. Етнічна картина світу. Визначення поняття «ментальність». Емоційний (емотивний), пізнавальний (когнітивний) та поведінковий (конативний) компоненти ментальності, їх головні функції. Соціально-психологічна сутність поняття «нація». Основні етнічні та культурологічні ознаки нації. Психологічна характеристика національного характеру. Поняття маргінальності в етнопсихології. Причини маргіналізації. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва. Соціально-психологічна та культурологічна сутність нації. Поняття «національний характер», його дослідження (Р. Бенедікт, Е. Фромм, Е. Еріксон, Д. Клакхон).

Тема 3. Сутність і структура етнічних спільнот

Лк2 "Сутність і структура етнічних спільнот" (заочна)

Поняття етносу. Ознаки етносу. Нація як велика соціальна група. Психологія нації. Структура психології нації. Сміслоутворювальні і динамічні компоненти психології нації. Національний характер, його особливості. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Національний склад розуму. Національні почуття і настрої. Особливості формування національних почуттів. Національні традиції і звички. Структура національно-психологічних особливостей. Специфіка прояву мотиваційно-фонових особливостей. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Властивості національної психології. Специфічні функції національної психіки. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості.

Лк3 "Сутність і структура етнічних спільнот" (денна)

Поняття етносу. Ознаки етносу. Нація як велика соціальна група. Психологія нації. Структура психології нації. Сміслоутворювальні і динамічні компоненти психології нації. Національний характер, його особливості. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Національний склад розуму. Національні почуття і настрої. Особливості формування національних почуттів. Національні традиції і звички. Структура національно-психологічних особливостей. Специфіка прояву мотиваційно-фонових особливостей. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Властивості національної психології. Специфічні функції національної психіки. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості.

Пр2 "Сутність і структура етнічних спільнот" (заочна)

Поняття етносу. Ознаки етносу. Нація як велика соціальна група. Психологія нації. Структура психології нації. Сміслоутворювальні і динамічні компоненти психології нації. Національний характер, його особливості. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Національний склад розуму. Національні почуття і настрої. Особливості формування національних почуттів. Національні традиції і звички. Структура національно-психологічних особливостей. Специфіка прояву мотиваційно-фонових особливостей. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Властивості національної психології. Специфічні функції національної психіки. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості.

Пр3 "Сутність і структура етнічних спільнот" (денна)

Поняття етносу. Ознаки етносу. Нація як велика соціальна група. Психологія нації. Структура психології нації. Смыслоутворювальні і динамічні компоненти психології нації. Національний характер, його особливості. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Національний склад розуму. Національні почуття і настрої. Особливості формування національних почуттів. Національні традиції і звички. Структура національно-психологічних особливостей. Специфіка прояву мотиваційно-фонових особливостей. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Властивості національної психології. Специфічні функції національної психіки. Психологічні характеристики основних ознак етнічної самосвідомості (усвідомлення етнічної спільності, особливих етнопсихологічних рис, особливостей етнічної культури; усвідомлення себе як суб'єкта етнічної спільності; соціально-моральна самооцінка; етнічна самоідентифікація). Етнічна самосвідомість як умова гармонізації та розвитку етносу. Загальний підхід до вивчення особливостей українського етносу. Екологічний чинник у формуванні етносу. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Вплив геополітичного чинника на український національний характер. Історичний фактор у формуванні української самосвідомості.

Тема 4. Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія

Лк4 "Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія" (денна)

Різновиди етнічних стереотипів. Соціальна та каузальна атрибуція. Сутність етнічних стереотипів. Етнічні стереотипи як складова соціальних стереотипів. Визначення та походження поняття «стереотип». Основні соціальні функції стереотипів. Визначення поняття «етностереотип». Методи вивчення етнічних стереотипів (методика «вивчення семантичного диференціалу», методика «багатоскладової ідентифікації»). Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація). Етноцентризм, його ознаки та умови виникнення. Етноцентризм та націоналізм. Роль засобів масової інформації у формуванні стереотипів. Національні особливості комунікації як семіотична проблема. Зв'язки етнічної групи з навколишньою природою (стереотипи навколишньої природи). Зв'язки етнічної групи з її культурним оточенням (символи соціального оточення «культурний шок», симптоми «культурного шоку» негативні та позитивні сторони «культурного шоку»). Міграція і міжкультурна взаємодія. Механізми та рівні соціально-психологічної адаптації мігрантів. Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури. Жести й міміка як культурні феномени. Особливості знайомства, звернення, привітання у різних народів та їх урахування в міжетнічному спілкуванні. Ділове листування, телефонні розмови, відправлення телеграм і факсів. Подарунки закордонним діловим партнерам. Діловий етикет у різних країнах

Пр4 "Етнічні стереотипи та міжетнічна взаємодія" (денна)

Різновиди етнічних стереотипів. Соціальна та каузальна атрибуція. Сутність етнічних стереотипів. Етнічні стереотипи як складова соціальних стереотипів. Визначення та походження поняття «стереотип». Основні соціальні функції стереотипів. Визначення поняття «етностереотип». Методи вивчення етнічних стереотипів (методика «вивчення семантичного диференціалу», методика «багатоскладової ідентифікації»). Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки (соціалізація, наслідування, ідентифікація). Етноцентризм, його ознаки та умови виникнення. Етноцентризм та націоналізм. Роль засобів масової інформації у формуванні стереотипів. Національні особливості комунікації як семіотична проблема. Зв'язки етнічної групи з навколишньою природою (стереотипи навколишньої природи). Зв'язки етнічної групи з її культурним оточенням (символи соціального оточення «культурний шок», симптоми «культурного шоку» негативні та позитивні сторони «культурного шоку»). Міграція і міжкультурна взаємодія. Механізми та рівні соціально-психологічної адаптації мігрантів. Еволюція й особливості етнічних норм поведінки в історії культури. Жести й міміка як культурні феномени. Особливості знайомства, звернення, привітання у різних народів та їх урахування в міжетнічному спілкуванні. Ділове листування, телефонні розмови, відправлення телеграм і факсів. Подарунки закордонним діловим партнерам. Діловий етикет у різних країнах

Тема 5. Механізми міжгрупового сприйняття та детермінанти етнічної поведінки

Лк5 "Механізми міжгрупового сприйняття та детермінанти етнічної поведінки" (денна)

Міжетнічна взаємодія. Види етнічної взаємодії. Форми міжетнічної взаємодії. Етноцентризм як певна структура менталітету людини. Показники етноцентризму. Теорія етноцентризму У. Самнера. Патологічний етноцентризм. Шляхи подолання етноцентризму. Соціальна установка як специфічний вид фіксованої установки. Національна установка, її особливості. Міжетнічні стереотипи як різновид соціальних стереотипів. Характеристики міжетнічних стереотипів. Види міжетнічних стереотипів. Механізми формування стереотипів. Умови формування міжетнічних стереотипів. Функції міжетнічних стереотипів. Етнічні символи. Функції символів. Механізми етнічної символізації. Міжетнічні відносини. Класифікація міжетнічних відносин. Класифікація етапів розвитку міжетнічних відносин. Тип міжетнічних відносин Р. Парка. Тип «завоювання і домінування». Тип «створення колоній». Тип «завоювання етносу». Процеси взаємодії етнічних спільнот. Колоніалізм як тип міжетнічних взаємовідносин. Характеристики колоніальної ситуації. Фактори, що обумовлюють реакцію і поведінку завойованого народу у колоніальній ситуації. Основа влади колонізаторів. Специфіка влади завойованої країни. Теорія цивілізаторського впливу на колонії. Предмети сприйняття у взаємовідносинах колонізаторів і завойованого народу. Цілі колонізації

Пр5 "Механізми міжгрупового сприймання та детермінанти етнічної поведінки" (денна)

Міжетнічна взаємодія. Види етнічної взаємодії. Форми міжетнічної взаємодії. Етноцентризм як певна структура менталітету людини. Показники етноцентризму. Теорія етноцентризму У. Самнера. Патологічний етноцентризм. Шляхи подолання етноцентризму. Соціальна установка як специфічний вид фіксованої установки. Національна установка, її особливості. Міжетнічні стереотипи як різновид соціальних стереотипів. Характеристики міжетнічних стереотипів. Види міжетнічних стереотипів. Механізми формування стереотипів. Умови формування міжетнічних стереотипів. Функції міжетнічних стереотипів. Етнічні символи. Функції символів. Механізми етнічної символізації. Міжетнічні відносини. Класифікація міжетнічних відносин. Класифікація етапів розвитку міжетнічних відносин. Тип міжетнічних відносин Р. Парка. Тип «завоювання і домінування». Тип «створення колоній». Тип «завоювання етносу». Процеси взаємодії етнічних спільнот. Колоніалізм як тип міжетнічних взаємовідносин. Характеристики колоніальної ситуації. Фактори, що обумовлюють реакцію і поведінку завойованого народу у колоніальній ситуації. Основа влади колонізаторів. Специфіка влади завойованої країни. Теорія цивілізаторського впливу на колонії. Предмети сприйняття у взаємовідносинах колонізаторів і завойованого народу. Цілі колонізації

Тема 6. Особливості акультурації та культурної адаптації

Лк3 "Особливості акультурації та культурної адаптації" (заочна)

Поняття етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Основа базових культурних тем – етнічні константи. Етнічна картина світу. Характеристики поняття етнічної картини світу. Особливості акультурації. Теоретичні підходи до вивчення феномену акультурації. Підхід, який вивчає акультурацію з позиції соціальної ідентифікації. Підхід, який вивчає акультурацію з точки зору наuczіння культурі. Підхід, який вивчає феномен акультурації з точки зору стресу і способів його подолання. Моделі опису змін культурної ідентичності особистості, що викликані процесом акультурації. Процес адаптації мігрантів до нової культури. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Психологічні ознаки феномену культурного шоку. Стрес акультурації. Стратегії міжкультурної адаптації. Фактори вибору стратегії культурної адаптації. Етнічна меншина. Етнічна більшість. Види груп меншин. Наслідки тривалого перебування у статусі меншин. Ознаки маргінальної людини. Фази життєвого шляху маргінальної людини. Стратегії адаптації маргінальних особистостей і груп. Поняття міжетнічної напруженості. Характеристики міжетнічної напруженості. Фази міжетнічної напруженості. Характеристики поняття міжетнічного конфлікту. Стадії протікання міжетнічних конфліктів. Фактори виникнення міжетнічних конфліктів. Види міжетнічних конфліктів. Мотиви міжнаціональних конфліктів. Тероризм як заздалегідь обдумане, політично вмотивоване насильство. Загальні ознаки тероризму

Лк6 "Особливості акультурації та культурної адаптації" (денна)

Поняття етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Основа базових культурних тем – етнічні константи. Етнічна картина світу. Характеристики поняття етнічної картини світу. Особливості акультурації. Теоретичні підходи до вивчення феномену акультурації. Підхід, який вивчає акультурацію з позиції соціальної ідентифікації. Підхід, який вивчає акультурацію з точки зору наичіння культури. Підхід, який вивчає феномен акультурації з точки зору стресу і способів його подолання. Моделі опису змін культурної ідентичності особистості, що викликані процесом акультурації. Процес адаптації мігрантів до нової культури. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Психологічні ознаки феномену культурного шоку. Стрес акультурації. Стратегії міжкультурної адаптації. Фактори вибору стратегії культурної адаптації. Етнічна меншина. Етнічна більшість. Види груп меншин. Наслідки тривалого перебування у статусі меншин. Ознаки маргінальної людини. Фази життєвого шляху маргінальної людини. Стратегії адаптації маргінальних особистостей і груп. Поняття міжетнічної напруженості. Характеристики міжетнічної напруженості. Фази міжетнічної напруженості. Характеристики поняття міжетнічного конфлікту. Стадії протікання міжетнічних конфліктів. Фактори виникнення міжетнічних конфліктів. Види міжетнічних конфліктів. Мотиви міжнаціональних конфліктів. Тероризм як заздалегідь обдумане, політично вмотивоване насильство. Загальні ознаки тероризму

Пр3 "Особливості акультурації та культурної адаптації" (заочна)

Поняття етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Основа базових культурних тем – етнічні константи. Етнічна картина світу. Характеристики поняття етнічної картини світу. Особливості акультурації. Теоретичні підходи до вивчення феномену акультурації. Підхід, який вивчає акультурацію з позиції соціальної ідентифікації. Підхід, який вивчає акультурацію з точки зору наичіння культури. Підхід, який вивчає феномен акультурації з точки зору стресу і способів його подолання. Моделі опису змін культурної ідентичності особистості, що викликані процесом акультурації. Процес адаптації мігрантів до нової культури. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Психологічні ознаки феномену культурного шоку. Стрес акультурації. Стратегії міжкультурної адаптації. Фактори вибору стратегії культурної адаптації. Етнічна меншина. Етнічна більшість. Види груп меншин. Наслідки тривалого перебування у статусі меншин. Ознаки маргінальної людини. Фази життєвого шляху маргінальної людини. Стратегії адаптації маргінальних особистостей і груп. Поняття міжетнічної напруженості. Характеристики міжетнічної напруженості. Фази міжетнічної напруженості. Характеристики поняття міжетнічного конфлікту. Стадії протікання міжетнічних конфліктів. Фактори виникнення міжетнічних конфліктів. Види міжетнічних конфліктів. Мотиви міжнаціональних конфліктів. Тероризм як заздалегідь обдумане, політично вмотивоване насильство. Загальні ознаки тероризму

Пр6 "Особливості акультурації та культурної адаптації" (денна)

Поняття етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Основа базових культурних тем – етнічні константи. Етнічна картина світу. Характеристики поняття етнічної картини світу. Особливості акультурації. Теоретичні підходи до вивчення феномену акультурації. Підхід, який вивчає акультурацію з позиції соціальної ідентифікації. Підхід, який вивчає акультурацію з точки зору наuczіння культурі. Підхід, який вивчає феномен акультурації з точки зору стресу і способів його подолання. Моделі опису змін культурної ідентичності особистості, що викликані процесом акультурації. Процес адаптації мігрантів до нової культури. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Психологічні ознаки феномену культурного шоку. Стрес акультурації. Стратегії міжкультурної адаптації. Фактори вибору стратегії культурної адаптації. Етнічна меншина. Етнічна більшість. Види груп меншин. Наслідки тривалого перебування у статусі меншин. Ознаки маргінальної людини. Фази життєвого шляху маргінальної людини. Стратегії адаптації маргінальних особистостей і груп. Поняття міжетнічної напруженості. Характеристики міжетнічної напруженості. Фази міжетнічної напруженості. Характеристики поняття міжетнічного конфлікту. Стадії протікання міжетнічних конфліктів. Фактори виникнення міжетнічних конфліктів. Види міжетнічних конфліктів. Мотиви міжнаціональних конфліктів. Тероризм як заздалегідь обдумане, політично вмотивоване насильство. Загальні ознаки тероризму

Тема 7. Етнопсихологія українців

Лк4 "Етнопсихологія українців" (заочна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Лк7 "Етнопсихологія українців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр4 "Етнопсихологія українців" (заочна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр7 "Етнопсихологія українців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 8. Етнопсихологія росіян та євреїв

Лк8 "Етнопсихологія росіян та євреїв" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр8 "Етнопсихологія росіян та євреїв" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 9. Етнопсихологія англійців та американців

Лк9 "Етнопсихологія англійців та американців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр9 "Етнопсихологія англійців та американців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 10. Етнопсихологія німців та французів

Лк10 "Етнопсихологія німців та французів" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр10 "Етнопсихологія німців та французів" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 11. Етнопсихологія італійців та іспанців

Лк11 "Етнопсихологія італійців та іспанців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Пр11 "Етнопсихологія італійців та іспанців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни.

Тема 12. Етнопсихологія китайців та японців

Лк12 "Етнопсихологія китайців та японців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни

Пр12 "Етнопсихологія китайців та японців" (денна)

Історичні особливості етногенезу та формування політичної нації. Історичні особливості етнічної культури. Центральна культурна тема етносу. Культурні символи та установки етносу. Етнічна картина світу. Характеристика національного темпераменту. Структурні компоненти національної ментальності. Розвиток національної ідентичності. Національні традиції і звички. Прояв інтелектуально-пізнавальних особливостей. Емоційно-вольові особливості. Своєрідність комунікативно-поведінкових особливостей. Взаємодія з іншими народами і формування українського національного характеру. Етноцентризм та націоналізм. Етнічні аутостереотипи та гетеростереотипи. Етнічні норми поведінки в історії даного етносу. Психологія взаємовідносин колонізаторів і завойованого народу, етнічної більшості та етнічних меншин. Особливості процесу акультурації і культурної адаптації. Стрес акультурації та психологічні прояви культурного шоку. Стратегії міжкультурної адаптації. Види та особливості міжетнічних конфліктів в історії країни

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
-----	-------------------

МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Навчання на основі досліджень (RBL)

Лекції надають студентам матеріали для розуміння результатів досліджень та сучасних уявлень про наукові проблеми вітчизняної та зарубіжної етнопсихології; дозволяють аналізувати процеси формування етносів, закономірності їх взаємодії, взаємовпливу та розвитку культури і національного характеру, діагностувати соціально-психологічні проблеми національної ідентичності та міжнаціональної взаємодії, використовувати методи етнопсихології для дослідження навколишнього світу і для пошуку соціально-психологічних резервів удосконалення діяльності в різних сферах соціальної практики, побудови конструктивних взаємовідносин; групові форми роботи сприяють вирішенню практичних соціальних проблем, а також допомагають опанувати навички інтерпретації даних статистичної обробки результатів етнопсихологічних досліджень (РН1, РН2, РН3).

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ФК7 Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці. ФК11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка презентацій до практичних занять
НД2	Організація і проведення дискусій по темах 7-12
НД3	Індивідуальне завдання, основну частину яких становить аналіз, за результатами вивчення тем 7-12
НД4	Підсумкове тестування

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$

Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Тестування та усні коментарі викладача за його результатами	Написання підсумкових та проміжних тестів	Протягом семестру	Коментарі викладача
МФО2 Настанови викладачів в процесі виконання завдань самостійної роботи	Обговорення підготовки студентів до практичних занять	Протягом семестру	Коментарі викладача та зворотній зв'язок групи
МФО3 Перевірка та самоаналіз індивідуального завдання	Перевірка індивідуального завдання студентів	Протягом семестру	Коментарі викладача, самоаналіз
МФО4 Обговорення та взаємооцінювання студентами організації дискусій з тем 7-12	Аналіз проведення дискусій за однією з тем	Протягом тижня	Коментарі викладача та групи

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Тестування	Написання тестів	Протягом тижня	Коментарі викладача
МСО2 Перевірка індивідуальних завдань	Перевірка індивідуальних письмових завдань студентів з тем 7-12	Протягом семестру	Коментарі викладача

МСО3 Організація та проведення дискусій за однією з тем (7-12)	Організація та проведення дискусії в групі з однією з тем	Протягом тижня	Коментарі викладача
МСО4 Підготовка студентів до практичних занять	Підготовка презентацій та повідомлень до практичних занять, робота на парі	Протягом семестру	Коментарі викладача, зворотній зв'язок групи

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Семестр викладання	100 балів		
МСО1. Тестування	20		
Написання тестів (2x10)	20	10	Так
МСО2. Перевірка індивідуальних завдань	12		
Написання аналітичної роботи (6x2)	12	10	Так
МСО3. Організація та проведення дискусій за однією з тем (7-12)	20		
Підготовка та демонстрація презентацій за темами	20	10	Так
МСО4. Підготовка студентів до практичних занять	48		
Підготовка матеріалів до практичних занять, робота на парі (12x4)	48	30	Так

Форма підсумкового контролю – залік.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Бібліотечні фонди

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література

1	Етнопсихологія/ Укладачі Ольховецький С.М. Ольховецький В.С. Умань: Видавничо-поліграфічний центр "Візаві", 2019. 155 с.
Допоміжна література	
2	Нападиста В. Відмінності ідентичностей у сучасній Україні крізь призму цінностей [Текст] / В. Нападиста // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2015. Вип. 5-6 (79-80). С. 300-324.
3	Лобода Т. М. Етнополітика як інструмент формування української національної ідентичності [Текст] / Т. М. Лобода // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2015. Вип. 4 (78). С. 198-217.
4	Литовченко Д. Етнокультурна стереотипізація мусульман у маніпулятивних технологіях англословних мас-медіа [Текст] / Д. Литовченко // Мовні і концептуальні картини світу. 2015. Вип. 1 (52). С. 428-438.
5	Україна. Кабінет Міністрів. Про утворення Державної служби України з етнополітики та свободи совісті [Текст]: постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 503 / Україна. Кабінет Міністрів // Офіційний вісник України. 2019. № 49. С. 56